

Posudek disertační práce

Postavení nevládních organizací v mezinárodním právu (297 s. s přílohami)

autor: Mgr. René Příhoda

Aktuálnost tématu

Předkladatel disertační práce Mgr. René Příhoda si zvolil poměrně složité a málo popsané téma. Jeho zaujetí pro sportovní právo jej původně vedlo ke snaze zmapovat postavení nevládních mezinárodních organizací v oblasti sportu, jejich vliv na regulaci a harmonizaci sportovních pravidel na mezinárodní úrovni, jejich postavení mezi mezinárodními nevládními organizacemi a obecně k analýze otázek spojených s aplikací pravidel vyvstávajících z mezinárodních závazků států, v nichž mají sídlo nebo v nichž pořádají nějakou významnou sportovní akci. Výsledek dalece přesahuje původní záměr předkladatele práce, disertant se nakonec pokusil zmapovat mnohem širší spektrum mezinárodních nevládních organizací.

Vcelku přirozeně se autor při zpracování zvoleného tématu zabývá některými základními otázkami spojenými obecně s mezinárodněprávní subjektivitou, rozděluje a kategorizuje mezinárodní nevládní organizace podle předem zvolených základních kritérií do určitých skupin a všímá si i jejich napojení na mezinárodní mezivládní organizace a roli, kterou mohou nevládní mezinárodní organizace hrát při rozvoji mezinárodního práva v oblastech jejich zájmu. Stranou autorovy pozornosti nezůstávají ani otázky odpovědnosti těchto organizací a v některých případech i snaha států regulovat chování mezinárodních nevládních organizací na mezinárodní úrovni, což s sebou nezbytně nese i úvahy o tom, jak se vypořádat s otázkou jejich mezinárodněprávní subjektivity.

Téma práce je proto možno bez rozpaků považovat za aktuální a podobně jako na vnitrostátní úrovni, kde vidíme snahu nahradit klasické politické struktury a systém politických stran stále větší angažovaností tzv. občanské společnosti, je

podobný vývoj stále patrnější i na úrovni mezinárodní. To s sebou nezbytně nese úvahy o tom, jak se k tomuto fenoménu postavit, a kde jsou hranice angažovanosti nestátních aktérů a jak koncipovat jejich odpovědnost. Volbu a zpracování tématu tak lze považovat nesporně za zajímavé. Samotné téma je však za velmi široké, a proto také obtížně uchopitelné a zpracovatelné, celou řadu otázek nelze v daném formátu analyzovat příliš do hloubky a zvolený přístup tak lze považovat za počáteční analýzu problému, za jakousi prvotní inventuru, s níž by bylo dobře dále pracovat, aby původní idea nezapadla. To však neznamená, že by Mgr. Příhoda nenaplnil své původní zadání.

Struktura práce

Deklarovaným cílem předložené práce je zmapování postavení mezinárodních nevládních organizací a vypořádání se s teoretickými východisky právní nauky k mezinárodněprávní subjektivitě a zařídění a rozčlenění mezinárodních nevládních organizací. Dalším dílčím cílem práce byla definice jednotlivých aktérů mezinárodních vztahů a analýza fungování nejvýznamnějších nevládních organizací z rozličných odvětví a komparace a zhodnocení vlivu na mezinárodní právo veřejné. V další části bylo cílem práce získání statistických dat a jejich zasazení do historických souvislostí. V části práce věnované vzájemným vztahům a souvislostem se autor zabývá zejména popisem a analýzou faktického vlivu mezinárodních nevládních organizací.

Cíli odpovídá zvolená metodologie zpracování práce a struktura. Předkladatel použil při zpracování standardních vědeckých metod a práci logicky rozdělil do vzájemně propojených a na sebe navazujících částí. Mimo úvod a závěr je práce rozdělena do devíti kapitol, které jsou dále vnitřně členěny. První kapitola je věnována vymezení pojmu mezinárodní organizace, dělení na mezinárodní vládní a nevládní organizace, přičemž významná část této kapitoly je věnována mezinárodním nevládním organizacím, jejich legitimitě otázkám odpovědnosti, transparentnosti, naznačena je i snaha o regulaci chování mezinárodních nevládních organizací na mezinárodní úrovni, zejména v souvislosti s nadnárodními nebo transnacionálními korporacemi. Otázkou je, zda by neměly být určité standardy chování mezinárodních nevládních organizací

přijaty pro všechny takové organizace, typicky pro sportovní organizace, které mají mnohdy tendenci potlačovat svobodu projevu při pořádání mezinárodních sportovních akcí, jako jsou mistrovství světa nebo olympijské hry a sankcionují sportovce, kteří projevují svůj politický postoj. Druhá kapitola je věnována obecným otázkám mezinárodněprávní subjektivity a předkladatel práce si všímá nejen subjektivity států a mezinárodních mezivládních organizací, ale také organizací *sui generis*. Třetí kapitola je věnována Unii mezinárodních organizací, jejich členění a porovnání jednotlivých kategorií těchto organizací. Čtvrtá kapitola poskytuje historický exkurs do vzniku a fungování mezinárodních organizací od starověku až po současnost. Pátá kapitola se zabývá obecně dělením mezinárodních organizací podle předem zvolených kritérií a kategorizací mezinárodních nevládních organizací podle mezinárodních zkratk. Šestá kapitola je věnována vztahu mezinárodních nevládních organizací k OSN a dalším mezinárodním vládním organizacím na univerzální i regionální úrovni. V sedmé kapitole se autor zabývá legitimitou nevládních organizací, osmá kapitola se věnuje globálně působícím nevládním organizacím typu Greenpeace, Amnesty International, Human Rights Watch, OXFAM, Lékaři bez hranic nebo Rotary International a v deváté a desáté části se autor konečně dostává ke svým oblíbeným mezinárodním nevládním organizacím v oblasti sportu. Zatímco v deváté kapitole se věnuje dvěma netypickým aktérům WADA a CAS, v desáté věnuje pozornost MOV, FIFA a UEFA. Na rozdíl od původní verze, je předkládaná a revidovaná práce pokrácena o to, co nebylo nezbytné pro vysvětlení fungování mezinárodních nevládních organizací a autor přidává jedenáctou kapitolu, v níž analyzuje a srovnává tři vybrané nevládní organizace, resp. nevládní aktéry (jednu nadnárodní společnost, jeden významný mezinárodní sportovní svaz a jednu humanitární organizaci). V tomto srovnání pak ilustruje, jak je obtížné uchopit celou škálu mezinárodních nevládních organizací a nevládních aktérů v mezinárodním právu. Právě šestou až jedenáctou část lze považovat za jádro celé práce. Práce je uzavřena přehledným a shrnujícím závěrem, ve kterém se autor snaží zrekapitulovat, nakolik se mu podařilo naplnit své výzkumné závěry.

Hodnocení formální a obsahové úrovně práce

Předkládaná práce je dle názoru vedoucího práce slušným zpracováním zvoleného tématu, po formální a obsahové stránce práci není, co vytknout. Jazykově je práce na slušné úrovni, občas se sice objeví nějaký překlep, Autor přistoupil ke zpracování za využití standardních metod zpracování, svá tvrzení podporuje relevantními primárními a sekundárními prameny. Vedoucí práce měl od počátku vlastně jen jednu drobnou výhradu, pojetí práce je přece jen o něco více obecnější a popisnější, to však vyplývá ze snahy komplexněji zmapovat a analyzovat velmi rozsáhlý a nepřehledný prostor. Nakonec však autor z práce vypustil některé pasáže, které nepřinášely nic podstatného a doplnil analytickou syntetickou část. Práci změny a jisté zúžení jistě pomohlo. Svou povahou však práce představuje pokus o uchopení celé problematiky v poměrně širokém kontextu, a i přes pozitivní změny zůstává na některých místech stále dosti popisná, a to i přesto, že se jejímu předkladateli podařilo poskytnout zajímavé srovnání tří vybraných aktérů a ukázat, co mají společného a co je naopak odlišuje. Zároveň tím ilustroval, jak obtížné je regulovat chování nestátních subjektů na mezinárodní úrovni. Otázkou je, zda skutečně existuje nějaký minimální standard chování (kromě respektování základních lidských práv a svobod) a do jaké míry je mezinárodní společenství se svým normativním právním systémem způsobilé efektivně tuto oblast kontrolovat a zda je vůbec možné, aby se v daném případě snaha o stanovení základního právního rámce skutečně vycházela ze snahy povýšit tyto aktéry na skutečné subjekty mezinárodního práva veřejného, jak to v poslední době doporučuje řada módních prací, mnohdy publikovaných i velmi renomovanými autory. V zásadě je zejména efektivita mezinárodněprávní úpravy a její vynutitelnost ve velmi různorodém světě, ve světě, v němž se relativizuje i samotná podstata ochrany lidských práv a závaznost základních lidskoprávních dokumentů. To však neznamená, že by mezinárodní právo nemělo hrát žádnou roli, že by mělo na snahu nastavit alespoň základní právní rámec rezignovat. V každém případě je pojetí práce licencí autora a je zřejmé, že způsob zpracování a celkový přístup k němu je obhajitelný.

Doporučení

I přes výše uvedené drobné výhrady k pojetí práce by vedoucí práce rád zdůraznil, že doktorand při zpracování, a zejména revizi a doplnění práce aktivně komunikoval a řadu jeho připomínek akceptoval a téma zpracoval solidně. Vedoucí práce doporučuje práci ústní obhajobě, neboť se domnívá, že většinu výtek, které zazněly v prvním kole obhajoby, dokázal doktorand zohlednit a práci tak pozvedl zcela v duchu doporučení oponentek.

Vladimír Balaš

V Praze dne 8. února 2021